

שמעון, כשם שחולקין בנשפך הדם, אם יתחיל בתחילה, או ממקום שפסק משם הוא מתחיל, כך חולקין בזה, וכדמפרש ואזיל.

לרבי מאיר דאמר: **יביא אחר ויתחיל בתחילה**, עבודה שלא נגמרה הרי היא כמי שאינה, ולפיכך אם נשפך הדם יתחיל מתחילת אותה עבודה; **הכא נמי**, אף זו הואיל ולא נגמרה, שהרי לא עלתה לשם חובה, אע"פ שנתן ממנו לבהונות⁽³⁰¹⁾, הרי היא כמי שאינה, ו**יביא** אשם אחר וישחוט.

ולרבי אלעזר ורבי שמעון דאמרי ממקום שפסק משם הוא מתחיל, אלמא לא אמר כמאן דליתא דמיא, **הכא** נמי חשיבא היא,

ממש, אלא שיירי שיריים דלא מעכבי [רא"ל].⁽³⁰⁰⁾

אמר רבי יוחנן:

טא-ב הסוגיה הבאה מתבארת לפי גירסתו של רש"י, ובהערות מתבארת גירסת הר"ח.

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו, כגון לשם עולה או לשם שלמים, ואמר מר: כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרין [ויש לו לזרוק דמו ככל הלכותיו, ריטב"א], אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה —

באנו למחלוקת רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי

שנקראים שיריים, שאין אומרים בכל השיריים שלא יעכבו, שהרי בשיירי מנחה וכו', אלא כך למדוה מפני שאחר שקרא שיירי הבהונות לשון "שיריים" דכתיב "ומיתר השמן", חזר וקרא לשל ראש "שיירי שיריים", כדכתיב ביה "והנותר מן השמן".

301. א. כתב בקונטרס למרן רי"ז הלוי: מבואר מתוך דברי רש"י, דאף באשם מצורע ששחטו שלא לשמו, אע"ג דאין עולה לו לשם חובה ולטהרת צרעתו, מכל מקום שייך גביה מתן בהונות, וכמו שכתב רש"י "אע"פ שנתן ממנו לבהונות", הרי דהמתן בהונות — מתן בהונות הוא; והיינו משום דגם בשחטו שלא לשמו, מכל מקום שם "אשם מצורע" ביה, וכדאמרינן לקמן דטעון נסכים [כשאר אשם מצורע החלוק בזה משאר אשמות], כיון שאם אי אתה אומר כן פסלתו, הרי שהוא קרב בתורת אשם מצורע, ולא בתורת נדבה בעלמא, ועל כן סבירא ליה לרש"י, דשייך גם לתת ממנו על הבהונות כדין אשם מצורע.

אינו לשון "חילוק", אלא לשון "מחלוקת".
ב. הקשה בגבורת ארי: אמאי לא קתני נמי להאי פלוגתא גבי חטאות הפנימיות, כגון פר כהן משיח ופר הלים דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה, שטעונין שבע הזאות על הפרוכת וארבע על על קרנות מזבח הפנימי, דלרבי מאיר נתן מקצת מתנות על הפרוכת ונשפך הדם, יביא אחר ויתחיל בתחילה, ולרבי לעזר ורבי שמעון ממקום שפסק שם מתחיל, וכן בנתן מקצת מתנות שבמזבח, ואם גמר מתנות המזבח אינו מעכב, ולא יישב.

300. א. כתבו התוספות בקושיית הגמרא דפריך מ"והנותרת" הכתובה גבי מנחה: דהוה מצי למיפרך מההיא פרשתא גופיה, דכתיב "ומיתר" השמן הכי נמי דלא מעכב, והא מתן בהונות מעכבי לכולהו; אלא ניחא ליה למיפרך מ"והנותרת" דהוי דומיא ד"והנותרת"; וראה תירוצו של תוספות הרא"ש והיא צריכה תלמוד.
ב. לשון המאירי: נשפך הלוג קודם מתנת הראש נתכפר ואינו צריך כלום, שאין מתנת ראשו מעכבת שבמקום שיריים היא, ולא מפני

תניא כוותיה דרבי יוחנן שיש מי שסובר
יביא אחר:

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו, או שלא
נתן מדמו לגבי בהונות, אבל נתן מדמו על
גבי המזבח:

הרי זה עולה לגבי מזבח להקטרת אימורין,
שהרי "כל הזבחים שנוזחו שלא לשמן
כשרים".

וטעון נככים כאשם מצורע [ולא כשאר
אשמות שאינם טעונים נסכים]; כיון שאם אי

ואי אפשר לגומרה באחר; דהא כתיב "כבש
אחד אשם", אשם אחד אמרתי לך ולא שתי
אשמות; והכא ליכא לדחויי כדאמרינן לעיל
חיטוי אחד אמרתי לך ולא שני חטויין,
ולפיכך אין לו תקנה. (302)

מתקף ליה רב חסדא לרבי יוחנן דסבר לרבי
מאיר יביא אחר וישחוט —

והא "והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן"
— כתיב, אותו שהונף עם הלוג ולא אחר,
ואפילו לרבי מאיר נמי אין לו תקנה?!

ומסקינן: קשיא!

עלו לשם חובה, כיון דלא נגמר הזאותיו.
אבל בתוספות ישנים נראה, דהעיקר מה
דהוי שתי אשמות הוא משום שנתן ממנו מתן
בהונות, וכנראה מלשון רש"י שהזכיר מתן
בהונות. ומיהו בריטב"א שהאריך בפירושו של
רש"י, לא הזכיר מתן בהונות כלל.

ולדעת התוספות ישנים הרי זה דומה ממש
לדרשת "חטאת אחת" [גבי חטאת יום
הכפורים], שלא לעשות כפרה אחת משתי
חטאות; ואף כאן הבאת שתי אשמות האחד
למתן בהונות והשני לשם חובה שהם יחדיו
מכשירים אותו לאכול בקדשים הוי כפרה אחת
משתי אשמות. [אבל לדעת הגב"א והרש"ש,
הרי ההכשר נעשה רק באשם השני].

ובגבורת ארי הקשה בד"ה לר"א, על מה
שאמרו למאן דאמר ממקום שפסק הוא מתחיל,
שאיין לו תקנה: וקשה לי, נהי שאי אפשר
לגומרה בזה משום אשם אחד ולא שתי אשמות,
אפילו הכי אמאי אין לו תקנה כלל יביא אשם
אחר ויתחיל.

משמע שאם יתחיל בתחילה ניחא ליה [וכן
לרבי מאיר ניחא ליה]; וצריך ביאור, והרי מה
דהוי שתי אשמות הוא מפני שהראשון הוי אשם

302. הקשה הריטב"א [וכן הוא בקצרה
בתוספות]: "ואינה מחוורת, כי מה ענין ההיא
דיום הכפורים שנעשו ההזאות הראשונות
בכשרות גמורה, לאלו שנעשית הכפרה הראשונה
בפסול ושלא כהלכה, הא ודאי דלכולי עלמא
כמאן דליתא דמיא".

וכתב בגבורת ארי: אפילו הכי שייך "אשם
אחד אמר רחמנא", דאע"ג דלא עלתה לבעלים,
לא אמרינן כמאן דליתיה דמי כיון דטעון נסכים
כדין אשם מצורע, ומשום "שאם אי אתה אומר
כן פסלתו", ושמו עליו "אשם מצורע", ועל ידי
זה כשר להקרבה דהא בתורת נדבה אי אפשר
להקריבו.

וכיון שכל עיקר מה שקרב בשחטו שלא
לשמו הוא מחמת שתורת אשם מצורע בו
להטעינו נסכים, שפיר שייך "אשם אחד אמר
רחמנא ולא שתי אשמות" דהא תורת אשם
מצורע עליו והוא שגרם לו להכשירו להקרבה,
וכשמביא קרבן אחד הוו שתי אשמות.

והרש"ש כתב: אין כל כך תימא, כיון דהוא
כשר וצריך לזרוק דמו על המזבח כדין אשם,
מיקרי שתי אשמות; ואע"ג דהראשון אינו עולה
לו לשם חובה, כנשפך הדם במתניתין גם כן לא

וכי אטו תני תנא "צריך" ואין לו תקנה?!
וכי יש תנאים שונים "צריך" בדבר שאין לו
תקנה!?

אין, אכן מצינו שיאמר התנא: "צריך" ומכל
מקום אין לו תקנה; והתניא בניחותא:

כתיב בפרשת הנזיר: איש או אשה כי יפלא
לנדור נדר נזיר וגו'. כל ימי נדר נזרו תער לא
יעבור על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר
לה' וגו'. וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי
נזרו וגו'. והקריב את קרבנו לה' וגו'. וגלח
הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו וגו'.

אתה אומר כן שהוא טעון נסכים אלא יקריב
בלא נסכים, הרי פסלתו, דלשנותו לשם זבח
אחר אי אפשר שהרי לשם אשם הופרש,
ואשם מצורע לא מתכשר בלא נסכים, שאין
אשם מצורע בלי נסכים [מנחות פט ב
וברש"י מכת"י].

וצריך אשם אחר להכשירו למצורע זה
לטהרו לאכול בקדשים, [רש"י].⁽³⁰³⁾

הרי למדנו, דאיכא למאן דאמר יש לו תקנה
באשם אחר.

ורב חסדא אמר לך: מאי "צריך" אשם אחר
להכשירו — צריך ואין לו תקנה.⁽³⁰⁴⁾

ובתוספות לא הזכירו שנשפך דמו קודם גמר
מתן בהונות; ובשיח יצחק פירש כוונתם על דרך
התוספות ישנים; וראה בשמועת חיים עמוד
קמד, מה שכתב לדקדק מדברי התוספות; [וראה
חזון איש נגעים סימן יב יד ד"ה ואמר, מפרש
דמיירי בנשפך הדם קודם שהתחיל במתן
בהונות, ולרבי מאיר צריך שיתחיל ממתנות שעל
המזבח; ולא נתבאר על פי מי כתב פירושו, ראה
שם היטב].

וכתבו בתוספות דפרכינן מ"אותו", שלא
יהיה לו תקנה לכולי עלמא [ובפשוטו, היינו
כפירוש רש"י כיון שלא הונף עם הלוג?]
ומייתנין תניא כוותיה דרבי יוחנן: מהא
דקתני בברייתא שאם לא נתן דמו על גבי
בהונות, הרי זה מביא אשם אחר, ולא אמרינן
"אותו"; אבל מהא דמבואר בברייתא שאם
שחטו שלא לשמו מביא אשם אחר, לא מקשינן;
[ובתוספות ישנים לא הזכירו בהדיא שהקושיא
היא רק מאשם שלא נתן ממנו מתן בהונות].

ב. דעת הריטב"א דמיירי באשם שנשפך דמו
באמצע מתן הבהונות; לדעת רבי מאיר יחזור
לראש ואשם אחד הוא; לדעת רבי אלעזר ורבי

מצורע, ואיך יבטל ממנו שמו?! ולא דמי
לחטאת שחזור ומוזה מתחילה ומתכפר רק
בחטאת שניה.

ולפי דברי התוספות ישנים ניחא יותר, כי
יכול לחזור וליתן מן השני מתן בהונות; ועדיין
כל זה צריך תלמוד.

303. רש"י במנחות ה א פירש: להכשירו
למצורע בהקהל.

304. ביאור הסוגיא בפנים היא על פי גירסת
רש"י וביאורו; אך גירסת הר"ח היא "אשם
מצורע שנשפך דמו קודם מתן בהונות",
ונחלקו הראשונים בפירושה:

א. דעת תוספות ישנים: שנשפך הדם
באמצע מתן הבהונות;

דעת רבי מאיר: כמו בלוג, שיביא אחר ויחזור
לראש, כיון שלא גמר מתן בהונות ולא יחזור
למקום שפסק; דעת רבי אלעזר ורבי שמעון:
ממקום שפסק הוא מתחיל [ואין גורסים: "אין
לו תקנה", מהרש"א], והאי (אחר) [אחד] לא
דרשי כי היכי דלא דרשי ההיא דלוג.

אמרו דבר אחד, דהיכא דלא אפשר לא בעינן קרא כדכתיב:

בית שמאי, הא דאמרן, שמעביר תער אע"פ שאין מתקיים "וגלח הנזיר", הואיל ולא אפשר.

רבי אלעזר, דתניא:

אין לו למצורע בוהן יד ובוהן רגל ליתן עליהם מן הדם ומן השמן "מתן בהונות", הרי אין לו למצורע זה טהרה עולמית.

רבי אלעזר אומר: נתן על מקומו של הבוהן ויוצא ידי חובתו הואיל ולא אפשר.

רבי שמעון אומר: אם נתן על בוהן יד ורגל של שמאל — יצא.

תנו רבנן:

כתיב בפרשת טהרת המצורע: ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אותו לאשם וגו'. ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את

והואיל ואמר הכתוב: תער לא יעבור על ראשו "עד מלאת הימים", הרי משמע כי במלאת הימים אכן יעבור תער על ראשו, וצריך שיגלח בתער.

נזיר ממורט משערות ואין לו מה לגלח:

בית שמאי אומרים: צריך העברת תער.

ובית הלל אומרים: אין צריך העברת תער.

ואמר רב אבינא: כשאומרים בית שמאי "צריך", היינו צריך ואין לו תקנה, שהרי אמרה תורה "וגלח הנזיר" ובעינן קרא כדכתיב שיעשה גילוח, והואיל ואינו יכול לקיים גילוח, אין לו תקנה.⁽³⁰⁵⁾

ופליגא רב אבינא אדרבי פדת; דאילו לרבי פדת "צריך ויש לו תקנה", שיעביר תער על ראשו ואף על פי שאינו "מגלח" מאומה, כי הואיל ואי אפשר אינו צריך לעשות כפי הכתוב בפסוק ["לא בעינן קרא כדכתיב"].

דאמר רבי פדת: בית שמאי ורבי אלעזר

ורבי שמעון אין לו תקנה "דהא מה שהיזה קודם שנשפך במקומו עומד, ואם מתחיל ממקום שפסק הווי להו שתי אשמות, ואין כאן מקום לדרוש כי היכי דדרשינן התם חיטוי אחד ולא שני חיטויין.

וכתב עליו בתוספות הרא"ש: ואינו מקובל לי, דעד כאן לא קאמרי רבי אלעזר ורבי שמעון אלא בעבודות המכשירות את הזבח, וכן נמי במתנות מצורע מתחיל ממקום שפסק; אבל בעבודת הדם שעל המזבח, מודו שצריך ליתן להכשיר את הזבח ואחר כך יתחיל מתנות מצורע ממקום שפסק".

305. לפי הסוגיא שלנו, לדעת בית שמאי היה צריך גילוח מעיקר הדין, והואיל ואינו יכול

שני חיטויין. ופרכינן: כיון דכתיב אותו, והיינו אותו שהונף וכמו לרש"י.

ובהא דמייתנין תניא כוותיה דרבי יוחנן, לא הזכיר הריטב"א כי הקושיא היא דוקא מאשם שלא נתן ממנו על גבי בהונות.

ג. דעת הר"ח [כפי שהיא לפנינו וכפי שהביא משמו בתוספות הרא"ש]: הכא מיירי ב"אשם מצורע שנשפך דמו קודם מתן בהונות"; לדעת רבי מאיר יביא אשם אחר; לדעת רבי אלעזר

ג. דעת הר"ח [כפי שהיא לפנינו וכפי שהביא משמו בתוספות הרא"ש]: הכא מיירי ב"אשם מצורע שנשפך דמו קודם מתן בהונות"; לדעת רבי מאיר יביא אשם אחר; לדעת רבי אלעזר

שכל הקרבנות הוקשו לשלמים שנאמר בהם "ויקח משה חצי הדם [של העולות והשלמים] וישם באגנות", אף אשם מצורע טעון קבלה בכלי. (306)

נמצאת אתה אומר: שני כהנים מקבלים את דמו של אשם המצורע, אחד ביד ואחד בכלי; זה שקבל בכלי, בא לו אצל מזבח ונותן עליו מן הדם; וזה שקיבל ביד, בא לו אצל מצורע ליתן עליו מתן בהונות.

תנו רבנן על משנתנו [כך נראה מרש"י], בנשפך הדם שמביא פר או שעיר שני לפרוכת, ואם נשפך הדם אחריו, מביא פר או שעיר שלישי למזבח [רש"י]:

וכולן — כל אותן הפרים והשעירים שהביא — יש בהם את הדין האמור בשריפת פר ושעיר של יום הכפורים, ומטמאין בגדים ונשרפין אבית הדין [מקום מיוחד לכך]. כלומר: כולם טעונים שריפה חוץ לשלש מחנות, ובשעת שריפתן מטמאין הם בגדי השורף אותם —

וכמאמר הכתוב בפר ושעיר של יום

החטאת ואת העולה במקום הקודש כי כחטאת האשם הוא לכהן קודש קדשים הוא. "ולקח" הכהן מדם האשם ונתן הכהן על תנון און המטהר הימנית ועל בוהן ידו הימנית ועל בוהן רגלו הימנית —

ובכל מקום שנאמר לשון "לקיחה" אצל שחיטה לשון "קבלה" הוא:

יכול יקבל הכהן את דם האשם בכלי כדי ליתן מתן בהונות —

תלמוד לומר: ולקח הכהן מדם האשם "ונתן", ללמדך: מה נתינה על גבי בהונות בעצמו של כהן באצבעו, דכתיב "אצבע" גבי שמן ונתינת הדם נלמדת ממנו [רש"י זבחים], אף לקיחה בעצמו של כהן.

יכול אף כדי ליתן מדם האשם למזבח [כשאר קרבנות] — כן, שיקבל בידו ויתן מן הדם שבידו על המזבח —

תלמוד לומר: כי כחטאת האשם הוא, כדין חטאת דין אשם זה בעבודת הכהן [רש"י שם]; מה חטאת טעונה כלי לקבלת דמה,

כיון שאינו מגלח, ואילו לבית הלל צריך להעביר תער על ראשו אע"פ שאינו מגלח כלום; וראה עוד שם המשך הסוגיא; ובתוספות כתבו שהוא מההלכות הפוכות.

306. א. הוסיף רש"י: מאותו היקש יש ללמוד גם גבי אשם, אלא הואיל ואשם מצורע יצא לידון בדבר החדש ליתן ממנו על גבי בהונות, מידה היא בתורה, שצריך שיחזירונו הכתוב לכללו בפירושו, ולכך צריך היקש אשם לחטאת. ב. ברש"י זבחים מה ב פירש באופן אחר: "מה חטאת טעונה כלי בקבלת דמה, דילפינן

לגלח אין לו תקנה, ואילו לדעת בית הלל הואיל ואינו יכול לגלח כיון שאין לו שער שוב אינו צריך גילוח; ולפי זה ראוי יותר לומר: בית שמאי אומרים: צריך גילוח, ובית הלל אומרים: אין צריך גילוח, שהרי זו היא עיקר מחלוקתם, שהרי העברת תער יכול לעשות, אלא שאין ענין בהעברת תער בלא גילוח.

ובנזיר מובאת ברייתא זו באופן אחר: בית שמאי אומרים: אינו צריך להעביר תער על ראשו, ובית הלל אומרים: צריך להעביר תער על ראשו; ואמר התם רבינא, דלבית שמאי דאמרי "אינו צריך" היינו דאין לו תקנה בהעברת תער

נשרפין אבית הדשן, אלא האחרון בלבד,
הואיל וגמר בו כפרה. (308)

בעא מיניה רבא מרב נחמן: כמה שעירים
משלח?

כלומר: הגריל על שני שעירים, ושחט את

הכפורים: ואת פר החטאת ואת שעיר
החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקודש,
יציא אל מחוץ למחנה, ושרפו באש את
עורותם ואת בשרם ואת פרשם; דברי רבי
אלעזר ורבי שמעון. (307)

וחכמים אומרים: אין מטמאין בגדים ואין

[וצריך ביאור, שהרי לכתחילה יכול להביא
שלוש פרים כמבואר בירושלמי, ואם כן אין כאן
פסול בנשפך הדם בין כפרה לכפרה].

ורש"י פירש המחלוקת בנשפך הדם "לאחר
כפרה זו והביא פר שני לפרוכת וגמר מתנות
הפרוכת ונשפך הדם והביא פר שלישי", ומשמע
דוקא בכי האי גוונא ולא באמצע הכפרה.

ויש מי שביאר דעתו, דלא פליגי רבי אלעזר
ורבי שמעון אלא בנשפך בין הכפרות, הואיל
וכולן כפרה כפרה בפני עצמן, אבל בנשפך
באמצע כפרה, אחר גמר כפרה אנו הולכים
לכולי עלמא; אבל בשיח יצחק פירש דעת
רש"י כהריטב"א.

308. כתב במקדש דוד [כג ג, ד"ה אמרינן]: יש
לחקור מה עושים עם האחרים, ואפשר שתעובר
צורתן ויצאו לבית השריפה, ואפשר דאינן
טעונין שריפה כלל דאינן פסולי המוקדשין וסגי
להו בקבורה, אך עוד אפשר דמותרין לגמרי
בהנאה, ראה שם תוספת דברים בזה; [ומלשונו
שם נראה, שחקר באופן שנשפך הדם בין מתנות
שלפני ולפנים וההיכל, או בין היכל למזבח, ואף
שאינן הראשונים בטלים; וראה חונן דעה עמוד
שעז, שהעיר, כי אי אפשר שיהיה מותר בהנאה,
שהרי לא גרע משאר חטאות, דאף בהני
איתעבדו בהו כפרה].

עוד חקר [שם ד"ה עוד] בהקטרת אימוריהם,
אם אימוריהם של כל הפרים והשעירים נקטרים,
או של האחרון בלבד, ראה שם [וראה גם בזה
בחונן דעה הנזכר].

"לקיחה לקיחה" בתורת כהנים, כתיב בחטאת
"ולקח הכהן מדם החטאת" וכתיב בעולת סיני
"ויקח משה חצי הדם וישם באגנות", אף אשם
זה טעון כלי, אף על פי שאמרנו בו קבלה ביד;
וראה מה שכתבו תוספות כאן.

307. הר"ח כתב, כי חכמים דהכא היינו רבי
מאיר, ונחלקו בזה לשיטתם; והיינו, שלא נחלקו
אלא באופן שנשפך הדם באמצע הכפרה, וטעם
חכמים משום ש"כבר בטל הראשון" כיון שצריך
לחזור ולהזות על מה שכבר הוזה מדמו של
ראשון. אבל אם נשפך הדם בין הכפרות, לכולי
עלמא שורף גם את הראשון, ורבי אלעזר ורבי
שמעון לשיטתייהו "ממקום שפסק הוא מתחיל"
[ולשונו של תוהרא"ש צריך לימוד];
ובריטב"א הביא שיטה זו, וכתב דאין פירוש זה
נכון.

והעיר במשמר הלוי, שבתורת כהנים [אחרי
פרשתא ד ג] לא קיימי רבי אלעזר ורבי שמעון
בזה בשיטה אחת, אלא רבי אלעזר סבר כדעת
רבי מאיר.

ובריטב"א מבואר, דאם נשפך הדם באמצע
הכפרה אף הראשון נשרף, והולכים בזה רבי
אלעזר ורבי שמעון לשיטתייהו, שאין הראשון
בטל; ואמנם לדעת חכמים אין נשרף אלא
האחרון אפילו כשנשפך הדם בין הכפרות,
וחכמים דברייתא אינם בדוקא רבי מאיר;
ובתוספות ישנים ביארו טעם חכמים: "כיון
שנדחית כפרתן ידחה הלכתן", וביאר בשיח
יצחק, כיון דאיכא בהם פיטול דנשפך דמם;

א-טב והרי וליטעמיך, וכי עדרו שורף? כלומר: והרי טב-א מאותו טעם נאמר גם לגבי שריפה, שלא ישרף אלא אחד, ולא כן אמרו בברייתא, אלא: וכולן נשרפין אבית הדשן?! (310)

ומפרשינן: מי דמי?!

התם — לגבי שריפה — לא כתיב "אותו".

אבל הכא — גבי שיעור לעזאזל — כתיב:

לשלח "אותו" לעזאזל המדברה, ללמדך: אחד ולא שנים. (311)

איתמר:

רב פפי משמיה דרבא אמר: השעיר הראשון שהגריל עליו אותו משלח לעזאזל.

השעיר שעלה עליו הגורל לה', ונתן ממנו מתנות שלפני ולפנים, ונשפך הדם לאיחר שגמר מתנות פנים, והוצרך להביא שני שעירים אחרים ולהגריל עליהם, ושחט את השעיר שעלה עליו הגורל לה', ונתן ממתנות מתנות שעל הפרוכת, ונשפך הדם והגריל בשלישית; הרי כאן שלשה שעירי עזאזל משלש זוגות, כמה מהן הוא משלח לעזאזל [רש"י]? (309)

אמר ליה רב נחמן לרבא: וכי עדרו משלח? כלומר: לא הזקיק הכתוב לשלח אלא אחד; והאחרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לנדבה [ריטב"א]; ולקמן פליגי בה אמוראי, איזה מהן משלח.

אמר לו רבא לרב נחמן:

310. ביאר בשיח יצחק, שאין כוונת הגמרא להקשות מרבי אלעזר ורבי שמעון שאין הלכה כמותם; אלא שרב נחמן אמר מן הסברא שאין לשלח את כולם, על זה מקשי ליה, שהרי רואים אנו כי רבי אלעזר ורבי שמעון לא חששו לסברא זו, ויש לומר כי אף חכמים מודו גבי שעיר המשתלח, שאין הוא תלוי בחבירו שעלה לה', והואיל ובו לא נעשה שום דיחוי הרי הוא נשלח לעזאזל.

וסיים שם: וממה שכתבתי יתבאר לך דאין מכאן ראייה לפסוק כרבי אלעזר ורבי שמעון, דסבירא להו כולן נשרפין וכמו שכתב הפרי חדש ז"ל בהלכות עבודת יום הכפורים פרק ה הלכה ט יעוי"ש.

311. ביאר בשיח יצחק: דהכי קאמר ליה רב נחמן לרבא, כי מה שאמר "וכי עדרו משלח", אין זה מן הסברא, ואין להקשות עליה מדברי רבי אלעזר ורבי שמעון; אלא מכח מיעוט הכתוב שנאמר "אותו".

309. א. ברש"י מבואר, דמיירי הכא שנשפך "לאחר שגמר מתנות פנים", משמע אבל נשפך באמצע המתנות והוצרך להגריל בשנית ולהזות מן השעיר שעלה לה' באותו מקום, ודאי שאין חבירו של ראשון משתלח; ולא נתבאר אם כתב כן רש"י רק לדעת רבי מאיר שחוזר על כל המתנות מתחילה, או אף לדעת רבי אלעזר ורבי שמעון הסוברים: ממקום שפסק הוא מתחיל.

ב. כתב בשיח יצחק: כי הבעיא היא אפילו לרבנן — שהלכה כמותם — שאין נשרף אלא האחרון; כי לא קאמרי רבנן שאין נשרף אלא אחרון, אלא משום שהראשון יש בו פסול ונשפך דמו וכנ"ל בהערה 307 בשם התוספות ישנים; או דילמא, הואיל והזקיק הכתוב שיהיה השעיר לעזאזל חי עד מתן דמים של חבירו, מעתה הרי הוא תלוי בו, ואם נדחו ראשונים מצד שנשפך דמם — גם אלו יידחו מתורת שילוח; ועל דרך זה פירש המשך הסוגיא ויתבאר במקומו בהערות.